

Методичні рекомендації щодо заповнення декларації

про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та іншими особами

Загальні положення

Дані Методичні рекомендації у форматі “питання – відповідь” підготовлено у відповідності до чинного законодавства у зв'язку з надходженням численних запитів від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, щодо заповнення декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (далі – Декларація) та з метою роз'яснення заповнення окремих позицій Декларації, забезпечення дотримання єдиного порядку заповнення Декларації, допомоги уникнення помилок, а також вирішення певних спірних питань, які можуть виникнути при заповненні та поданні Декларації.

Обов'язок осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, декларувати своє майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік встановлено статтею 12 Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції” (далі – антикорупційний Закон) .

Хто, куди та за якою формою зобов'язаний подавати Декларацію?

Декларація за минулий рік подається особами, зазначеними у пункті 1 і підпункті “а” пункту 2 частини першої статті 4 Закону (далі – декларант) за місцем роботи (служби).

Слід звернути увагу, що у підпункті “а” пункту 2 частини першої статті 4 антикорупційного Закону згадуються посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету.

Юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування (*стаття 81 Цивільного кодексу України*).

Відповідно до статті 2 Закону України “Про державну службу” посадовими особами вважаються керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.

У статті 2 Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування” зазначено, що посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Службові особи – особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або

виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом (*Примітка до статті 364 Кримінального кодексу України*).

Поняття “посадові особи” та “службові особи” є синонімічними.

Організаційно-розпорядчі обов'язки – це обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробы, бригадири тощо).

Адміністративно-господарські обов'язки – це обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо.

Особа є службовою не тільки тоді, коли вона здійснює відповідні функції чи виконує обов'язки постійно, а й тоді, коли вона робить це тимчасово або за спеціальним повноваженням, за умови, що зазначені функції чи обов'язки покладені на неї правомочним органом або правомочною службовою особою.

Працівники підприємств, установ, організацій, які виконують професійні (адвокат, лікар, вчитель тощо), виробничі (наприклад, водій) або технічні (друкарка, охоронник, тощо) функції, можуть визнаватися службовими особами лише за умови, що поряд із цими функціями вони виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки (*Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.02 № 5*).

Особи, які претендують на зайняття посади державного службовця, посадової особи органу місцевого самоврядування, посадової особи юридичної особи публічного права (посади яких визначені п.1 ч.1 ст.4, ч.1 ст.11 антикорупційного Закону) до призначення або обрання на відповідну посаду подають Декларацію за встановленою антикорупційним Законом формою до місця проходження майбутньої роботи (служби).

Бланки Декларації виготовляються особами, які відповідно до Закону заповнюють і подають декларації, шляхом роздрукування або копіювання їх на папері формату А4 за формою, наведеною в додатку до зазначеного Закону (включаючи примітку). Бланк складається з 10 сторінок; зазначені бланки не є бланками документів суворої звітності (*постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.12 № 64*). Тобто існує можливість роздрукування його з обох сторінок аркушу.

Декларації зберігаються в особових справах суб'єктів декларування у кадрових підрозділах відповідних органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, тому роботу по збиранню, зберіганню та організації процедури опублікування декларацій доречно покласти на кадрову службу відповідного державного органу, органу місцевого самоврядування або юридичної особи публічного права.

Що стосується податкового декларування, то податкову Декларацію зазначені суб'єкти подають лише при настанні конкретних випадків.

28 квітня 2012 року було оприлюднено Закон України від 24 квітня 2012 року №4661-У1, згідно з яким було внесено зміни до п.179.11 Податкового кодексу України (далі - ПКУ) та зазначено, що фізичні особи, які декларують майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру відповідно до антикорупційного Закону, подають податкову Декларацію виключно у випадках, передбачених розділом 1У ПКУ.

Так, відповідно до п.п. «є» п.176.1 ПКУ особи зобов'язані подати податкову Декларацію, якщо протягом податкового (звітного) року оподатковувані доходи нараховувалися (виплачувалися, надавалися) їм у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат і винагород у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами двома або більше податковими агентами і при цьому загальна річна сума таких оподатковуваних доходів перевищує 120 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року.

Відповідно до п.п. 168.1.3 ПКУ, якщо окремі види оподатковуваних доходів не підлягають оподаткуванню під час їх нарахування чи виплати, але вони не є звільненими від оподаткування, платник податку зобов'язаний самостійно включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати річну Декларацію про майновий стан і доходи з цього податку.

Тобто, наприклад, якщо у 2013 році було отримано такі доходи, як:

- інвестиційний прибуток, зокрема дохід від продажу інвестиційних активів, що не перевищив 1500 грн. (п.170.2 ПКУ);
- нецільову благодійну допомогу, якщо її розмір перевищує 1500 грн. (п.п.170.7.3 ПКУ), то теж слід подавати податкову Декларацію.

Відповідно до п.п.168.2.1 ПКУ платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати податкову Декларацію про майновий стан і доходи за підсумками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів (незалежно від суми доходів).

До переліку доходів, що підлягають обов'язковому податковому декларуванню, також належать:

- дохід у вигляді вартості успадкованого майна (кошти, майно, майнові чи немайнові права) у межах, що підлягає оподаткуванню (крім спадкоємців, які отримали у спадщину об'єкти, що оподатковуються за нульовою ставкою) – п.174.3 ПКУ;
- дохід, отриманий як дарунок (або в результаті укладення договору дарування) від фізичних осіб (крім обдарованих(резидентів), які отримали подарунок, що оподатковується за нульовою ставкою ПДФО, а також інших обдарованих (резидентів), які сплатили податок до нотаріального оформлення об'єктів дарування) (п.174.6 ПКУ);
- дохід від оренди, отриманий орендодавцем, якщо орендар є фізичною особою, яка не є суб'єктом господарювання (п.п.170.1.5 ПКУ);
- дохід від операцій з продажу (обміну) нерухомого майна (п.172.5 ПКУ);
- дохід від операцій з продажу (обміну) рухомого майна (п.173.4 ПКУ);
- іноземний дохід (п.п.170.11.1 ПКУ).

Які строки подання Декларації?

Відповідно до вимог статті 12 антикорупційного Закону декларанти зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) Декларацію за минулий рік.

Особи, які претендують на зайняття посади державного службовця посадової особи органу місцевого самоврядування, посадової особи юридичної особи публічного права до призначення або обрання на відповідну посаду подають Декларацію під час подання заяви про прийом на роботу або про участь у конкурсі на зайняття посади державного службовця.

Особи, які не мали можливості подати до 1 квітня за місцем роботи (служби) Декларацію за минулий рік через перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною, через тимчасову непрацездатність, перебування за межами України, під вартою, подають таку Декларацію за звітний рік до 31 грудня.

Змінами до Закону, що набрали чинності 09.06.2013 р., зокрема абзац 2 частини 1 статті 12, передбачено, що особи, які звільняються або іншим чином припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, подають Декларацію за період, не охоплений раніше поданими деклараціями. Тобто, якщо, наприклад, особа звільняється 01 жовтня відповідного року, то вона має подати декларацію за період з 01 січня по 01 жовтня цього року. Особи, які звільняються або іншим чином припиняють діяльність пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, подають Декларацію у день звільнення (припинення діяльності), а тому їх необхідно завчасно інформувати про наявність згаданого обов'язку. Суб'єкти декларування, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, зобов'язані протягом одного року подавати за своїм останнім місцем роботи (служби) декларацію за минулий рік за формою і в порядку, визначеними Законом. Листом Мін'юсту №19937-0-33-13/11 від 11.12.2013 року визначено, що під неохопленим раніше поданими деклараціями періодом слід розуміти часовий проміжок, за який суб'єктами декларування декларація не подавалася в установленому Законом порядку, за місцем роботи чи служби. Отже, суб'єкт декларування, який звільнився (припинив діяльність) в поточному році подає за своїм останнім місцем роботи (служби) декларацію за період з 01 січня до дати звільнення (припинення діяльності) із зазначенням дати її заповнення та протягом одного року за минулий рік за формою, яка встановлена Законом.

Які основні вимоги до заповнення Декларації?

Декларант заповнює Декларацію власноручно чорнильною або кульковою ручкою синього або чорного кольору таким чином, що забезпечує вільне читання внесених відомостей.

Відомості щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта громадянина України, що зазначаються у позиціях 1 і 4, реєстрації місця проживання – позиція 2, дати народження членів сім'ї декларанта – позиція 4, місцезнаходження об'єкта, що зазначаються у позиціях 23–34, є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (ч.2 ст.12 Закону).

Установою (організацією), де працює державний службовець (до якої подана декларація), мають бути вжиті заходи для обмеження доступу до декларацій, а також встановлена система (способи) захисту для недопущення розголошення відомостей, що містяться у декларації.

Відомості, що містяться в декларації, є конфіденційною інформацією (з обмеженим доступом). Відповідно до статті 21 Закону України “Про інформацію”, під конфіденційною інформацією, як одного з видів інформації з обмеженим доступом, розуміють інформацію про фізичну особу, а також інформацію, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 року № 731 “Про затвердження Порядку ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади” особові справи державних службовців є документами для службового користування, що зберігаються у відповідно обладнаному приміщенні.

У полі “перерахованого у гривні” у позиціях 21–22 і у полі “у тому числі за кордоном” у позиціях 45–64 зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції (*пункт 10 Примітки до Декларації*).

У Декларації зазначаються відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за певний рік (звітний період), тому відомості про членів сім'ї, майно, транспортні засоби, відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи мають зазначатися згідно із тим станом, який мав місце у декларанта у звітному періоді, якщо інше не передбачено декларацією.

Наприклад, якщо у декларанта, який заповнює декларацію за звітний 2013 період, з'явився новий член сім'ї у 2014 році, то для цілей Декларації про нового члена сім'ї у цьому разі декларант не зазначатиме – він зазначатиметься у 2015 році – за звітний 2014 рік, але декларант має зазначити відомості як про члена сім'ї стосовно особи, яка у звітному періоді мала статус члена сім'ї, а потім його втратила.

Слід звернути увагу, що особа, яка претендує на зайняття посади державного службовця, при поданні Декларації до місця проходження майбутньої роботи (служби) відомості щодо витрат (вкладів/внесків) у декларації не зазначає (*пункт 1 Примітки до Декларації*). Тобто не заповнює розділи У – У1 Декларації відносно себе та членів своєї родини.

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі на кожній сторінці Декларації в обов'язковому порядку ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум в усіх позиціях Декларації округлюються до гривні. Прийнято це робити за математичним округленням, тобто значення, що перевищує 50 копійок, рахується за гривню, значення менше за 50 копійок рахується за нуль.

З 01 січня 2014 року відповідна сума разової витрати, що підлягає декларуванню, становитиме 80 тис. грн. Відповідно до ч.1 ст.58 Конституції України закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. Тому у Декларації за звітний 2013 рік зазначатимуться відомості про ті разові витрати (вклади, внески) – поле «сума витрат» у позиціях 23-28, 35-39 і поле «усього» у позиціях 46, 48, 50, 56, 59 і 62, які дорівнюють і перевищують 150 тис. грн. А у Декларації за наступні звітні періоди (за 2014 рік і далі) зазначатимуться відомості про ті разові витрати (вклади, внески), які дорівнюють і перевищують 80 тис. грн.

У зв'язку із змінами до Закону з 09.06.2013 р. у полях «Усього» та «у тому числі за кордоном» у позиціях 45-64 зазначається повне найменування банків, інших фінансових установ, товариств, підприємств, організацій тощо, з якими у декларанта чи членів його сім'ї наявні відповідні відносини. Примітку до Декларації доповнено п.11-1. Відповідно до нього суб'єкту декларування тепер недостатньо вказати лише суму вкладу, кредиту, страхового поліса тощо. Тепер декларант має обов'язок вказати і про те, з якою установою він уклав такі домовленості. Такі вимоги висунуто не тільки до даних, що стосуються декларанта, а і до даних, що стосуються членів сім'ї декларанта. Отже не забувайте уточнювати повне найменування установи. Відповідно до ст.90 Цивільного кодексу України юридична особа має своє найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму. Найменування юридичної особи вказується в її установчих документах і вноситься до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Вимоги щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу затверджені наказом Міністерства юстиції України від 05 березня 2012 року №368/5.

Які відомості необхідно зазначати в першому розділі Декларації?

У Розділі I. “Загальні відомості” Декларації декларант відображає загальні відомості щодо себе та членів сім'ї. Зокрема:

у позиції 1 – прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта громадянина України декларанта (якщо декларант через свої релігійні переконання відмовився від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомив про це відповідний орган державної податкової служби і має про це відмітку у паспорті громадянина України - у декларації зазначається серія і номер паспорта громадянина України (абзац другий пункту 3 Примітки до Декларації)).

У разі, якщо декларантом у звітному році змінено прізвище, ім'я, по батькові, спочатку зазначається нове прізвище, ім'я, по батькові, а у дужках – попереднє прізвище, ім'я, по батькові (пункт 3 Примітки до Декларації).

Відомості, що зазначаються у позиції 1 (реєстраційний номер облікової картки платника податків/серія та номер паспорта громадянина України), є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (ч.1 ст.12 Закону, пункт 7 Примітки до Декларації);

у позиції 2 – відомості щодо місця проживання декларанта із зазначенням адреси на кінець звітного періоду.

Цю позицію слід заповнювати на підставі паспортних даних про реєстрацію або тимчасову реєстрацію.

У разі якщо адреса місця проживання (реєстрації) декларанта змінилася (або зазнали зміни назва населеного пункту, вулиці та інші реквізити цієї позиції) і ці дані не відображено у паспорті декларанта, необхідно навести відомості щодо місця проживання декларанта станом на дату заповнення декларації (пункт 4 Примітки до Декларації).

Як зазначено у статті 3 Закону України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” :

місце проживання – адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком понад шість місяців на рік;

реєстрація – внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру про місце проживання або місце перебування особи із зазначенням адреси, за якою з особою може вестися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції.

Відповідно до частини 1 статті 29 Цивільного Кодексу України місцем проживання фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, де фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово.

Відомості, що зазначаються у позиції 2 (місце проживання декларанта), є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (*пункт 4 Примітки до Декларації*).

Що записувати у позиції 2 у випадку коли декларант зареєстрований за одною адресою, а фактично проживає за іншою?

У такому випадку слід зазначити дві адреси: адресу, за якою декларант зареєстрований; адресу, за якою фактично проживає.

у позиції 3 – займана декларантом посада (якщо на момент заповнення Декларації посаду було змінено, у цій позиції доречно зазначити як займану посаду у звітному періоді, так і посаду на момент заповнення декларації) або посада, на яку претендує декларант;

у позиції 4 – відомості про членів сім'ї декларанта;

Відповідно до статті 1 антикорупційного Закону членами сім'ї є особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Слід підкреслити, що поняття член сім'ї декларанта може бути застосовано лише за умови сукупності обов'язкових ознак: 1) спільне проживання; 2) пов'язаність спільним побутом; 3) наявність взаємних прав та обов'язків із декларантом. Проте це не стосується осіб, які перебувають у шлюбі, оскільки вони визнаються членами сім'ї незалежно від наявності вищезазначених ознак.

Водночас, відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає. При цьому відповідно до статті 6 Сімейного кодексу правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття, тобто до досягнення вісімнадцяти років.

У декларації за 2013 рік суб'єкт декларування має вказати інформацію щодо повнолітніх, а також неповнолітніх дітей, які згідно зі ст.34, 35 Цивільного кодексу України отримали повну цивільну дієздатність до досягнення 18-річного віку, за умови, що ці діти спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки з декларантом.

Місцем проживання недієздатної особи є місце проживання її опікуна або місцезнаходження відповідної організації, яка виконує щодо неї функції опікуна (*частина п'ять статті 29 Цивільного кодексу України*).

Відомості, що зазначаються у позиції 4 (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта громадянина України), є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (*пункт 7 Примітки до Декларації*).

Не варто забувати, що у випадку коли у декларанта є неповнолітні діти, яким не присвоєно реєстраційний номер облікової картки платника податків, немає потреби зазначати серію та номер свідоцтва про народження дитини.

Якщо з якихось причин у неповнолітньої дитини відсутній ідентифікаційний номер, декларант у відповідному полі позиції 4 Розділу 1 Декларації ставить прочерк, як це передбачено п.8 Примітки до Декларації.

Відповідно до антикорупційного Закону відомості щодо будь-яких інших за родинним зв'язком осіб уносять до Декларації лише за умов, що вони спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки з декларантом.

Необхідно вказувати в Декларації відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру неповнолітніх дітей державного службовця, які тимчасового не проживають разом із ним (на період навчання у ВНЗ), оскільки дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли не проживає спільно з ними. При цьому слід пам'ятати, що відповідно до ч.1 ст.6 Сімейного Кодексу України особа наділена таким правовим статусом лише до досягнення нею повноліття, тобто у загальному випадку дитиною є особа у віці до вісімдесяти років.

Які відомості необхідно зазначати в другому розділі Декларації?

У Розділі II. "Відомості про доходи" декларації зазначаються відомості про доходи, одержані декларантом (членами сім'ї декларанта), з усіх джерел в Україні та з джерел за межами України у звітному році. При цьому нараховані, але не виплачені фактично доходи слід обліковувати у тому звітному періоді, коли вони були нараховані, так як можлива така ситуація, коли деякі доходи можуть бути нараховані декларанту, але на кінець звітного періоду ще ним не отримані. Зокрема:

у позиції 5 – загальна сума сукупного доходу, одержаного декларантом (членами сім'ї декларанта) у звітному році з усіх джерел в Україні (звітний рік для доходів – період з 1 січня по 31 грудня);

До складу цих відомостей, зокрема, включаються: заробітна плата, премії, надбавки, винагороди, пенсії, стипендії, а також інші доходи, перелічені у позиціях 6 – 19. Ті доходи, що не перелічені у позиціях 6 – 19, вносяться до позиції 20.

Відомості щодо фінансових сум, зазначених декларантом у позиції 5, мають дорівнювати арифметичній сумі відомостей щодо фінансових сум, які він зазначає у позиціях 6 – 20.

Якщо декларант має певні сумніви щодо правильності визначення ним розміру сукупного доходу, йому слід звернутися до джерел виплати відповідних доходів (бухгалтерії, пенсійного фонду, відділу соціального захисту населення за місцем проживання тощо) та одержати точні відомості.

При визначенні доходів, отриманих у натуральній формі, їх розмір визначається згідно з платіжними відомостями, накладними, іншими обліковими документами таких виплат, а у

разі відсутності підтверджуючих документів, застосовується їх оцінка за звичайними цінами, але не нижчої за звичайні ціни.

Кошти, які були отримані декларантом у звітному році для здійснення витрат під час відрядження (в тому числі за кордон), а також кошти одержані ним у рахунок відшкодування витрат на відрядження (вартість проїзду, проживання у готелі, витрати на харчування) безпосередньо від установ, організацій чи осіб, які приймали декларанта (членів його сім'ї) за кордоном, включаючи суми одержаних стипендій під час стажування за кордоном, до складу доходів, що відображаються у цьому розділі декларації, не включаються, бо вони носять компенсаційний характер понесених витрат декларантом.

у позиції 6 – загальний розмір одержаної декларантом (членами сім'ї

декларанта) заробітної плати, інших виплат та винагород, нарахованих (виплачених) відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору за звітний рік (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8). У цій позиції також зазначається матеріальна допомога на оздоровлення та для вирішення соціально-побутових питань, яку відповідно до законодавства одержують державні службовці, посадови особи місцевого самоврядування, інші особи, уповноважені на виконання функцій держави, а також допомога по тимчасовій непрацездатності (у тому числі – допомога по догляду за хворою дитиною або за хворим членом сім'ї);

у позиції 7 – платежі, одержані декларантом (членами сім'ї декларанта), від викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту, при цьому необхідно вказати назву закладу, установи тощо, в яких одержано (нараховано) зазначені у цій позиції доходи;

у позиції 8 – платежі, одержані декларантом (членами сім'ї декларанта), у вигляді авторської винагороди (гонорару), інші доходи від реалізації майнових прав інтелектуальної власності.

Роялті – будь-який платіж, отриманий як винагорода за користування або за надання права на користування будь-яким авторським та суміжним правом на літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, будь-яким патентом, зареєстрованим знаком на товари і послуги чи торгівельною маркою, дизайном, секретним кресленням, моделлю, формулою, процесом, правом на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау) (*стаття 14 Податкового кодексу України*).

Сума платежу визначається згідно з умовами укладених угод, виходячи з договірної ціни, але не нижчої за звичайні ціни, та на підставі первинних платіжних документів;

у позиції 9 – сукупний розмір дивідендів та процентів отриманих декларантом (членами сім'ї декларанта).

Дивіденди – платіж, що здійснюється юридичною особою - емітентом корпоративних прав чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку (*стаття 14 Податкового кодексу України*).

Корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами. Володіння корпоративними правами не вважається підприємництвом. Законом можуть бути встановлені обмеження певним особам щодо володіння корпоративними правами та/або їх здійснення (*стаття 167 Господарського кодексу України*).

Проценти – дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна. До процентів включаються: а) платіж за використання коштів або товарів (робіт, послуг), отриманих у кредит; б) платіж за використання коштів, залучених у депозит; в) платіж за придбання товарів у розстрочку; г) платіж за користування майном згідно з договорами фінансового лізингу (оренди) (без урахування частини лізингового платежу, що надається в рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового лізингу); г) винагорода (дохід) орендодавця як частина орендного платежу за договором оренди житла з викупом, сплачена фізичною особою платнику податку, на користь якого відступлено право на отримання таких платежів (стаття 14 Податкового кодексу України). За наявності істотних доказів щодо отримання таких платежів у менших розмірах, ніж передбачені угодою, платежі враховуються за фактично отриманими сумами.

Сума платежу визначається згідно з укладеним договором, але на підставі цін не нижчих від звичайних.

Проценти, нараховані декларанту (вкладнику) на суми коштів, внесені ним на депозитні рахунки банків, а також проценти, нараховані недержавними пенсійними фондами на іменні пенсійні рахунки за умовами договорів додаткового пенсійного забезпечення (за рахунок інвестиційних прибутків, одержаних недержавними пенсійними фондами як результат управління фінансовими ресурсами вкладників), враховуються на підставі виписки банку чи відповідної небанківської фінансової установи;

у позиції 10 – сукупний розмір одержаної декларантом (членами сім'ї декларанта) матеріальної допомоги. Це може бути благодійна допомога, пожертвування, матеріальна допомога від профспілкової організації, безповоротна позика (у грошовій та натуральній формі), у тому числі одержаних під час перебування за кордоном або з іноземних держав.

У цій позиції також зазначається вартість безоплатно наданих платних послуг, у тому числі за рахунок цільової благодійної допомоги, яка надається благодійними організаціями, на оплату медичних послуг, на лікування або протезування; послуг санаторно-курортного лікування, крім спеціалізованих санаторіїв, які знаходяться на бюджетному фінансуванні, відпочинку, послуг туризму; кошти, надані на навчання декларанта або членів його сім'ї в навчальних закладах, крім навчання за рахунок бюджетного фінансування, кошти, отримані в рахунок передбачених у державному бюджеті коштів для надання одноразової матеріальної допомоги інвалідам та непрацюючим малозабезпеченим особам;

у позиції 11 – сукупна вартість одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) дарунків (пожертв), призів, вигрівів.

Дарунком можуть бути рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, а також нерухомі речі. Також дарунком можуть бути майнові права, якими дарувальник володіє, або які можуть виникнути у нього в майбутньому (*стаття 718 Цивільного кодексу України*).

Дарунки у вигляді творів мистецтва, історичних цінностей, антикваріату включаються до суми доходів на підставі нотаріально засвідченої копії експертизи щодо визначення вартості дарунків.

У цій позиції також зазначається вартість отриманих декларантом (членами сім'ї декларанта) в дарунок земельних ділянок, житлових будинків чи інших споруд, квартир, інших основних фондів (бібліотечні), транспортних засобів. Вартість визначається за договірними цінами, нотаріально засвідченими документами, але не нижчими за звичайні ціни.

У цій позиції також зазначається вартість отриманих сум вигравів та вартість виграних подарунків, призів (грошових коштів, товарів, туристичних путівок тощо) у різноманітних лотереях, розіграшах, акціях.

у позиції 12 – сукупний розмір одержаної декларантом (членами сім'ї

декларанта) відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” допомоги по безробіттю (у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності), допомоги по частковому безробіттю, матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, допомоги на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні, профорієнтація, пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні, у тому числі шляхом організації громадських робіт для безробітних, надання громадянам віком старше 45 років, страховий стаж яких становить не менше 15 років, ваучера для підтримання їх конкурентоспроможності шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності.

При цьому на період проходження професійної підготовки або перепідготовки, підвищення кваліфікації особи, яким надано соціальну послугу з професійної підготовки або перепідготовки, підвищення кваліфікації, забезпечуються місцем проживання та їм компенсуються витрати на проїзд до місця проходження навчання та у зворотному напрямку.

Отже, якщо хтось із членів сім'ї декларанта у звітному періоді отримував зазначені виплати або послуги, вони повинні бути внесені до позиції 12 або 20 розділу 2 Декларації відповідно до виду отриманого забезпечення. При цьому з'ясувати вартість отриманих послуг чи розмір виплат можна, звернувшись із запитом до відповідного центру зайнятості, де такі особи перебували на обліку.

у позиції 13 – загальна сума одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) аліментів.

Нараховану та виплачену у звітному році тимчасову державну допомогу на дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме» від 22.02.2006 р. №189 зазначати у цій позиції немає потреби, оскільки вона повинна бути відображена у позиції 20 цього розділу.

у позиції 14 – сукупна вартість успадкованих декларантом (членами сім'ї декларанта) земельних ділянок, житлових будинків чи інших споруд, квартир, інших основних фондів (бібліотечні), транспортних засобів.

Вартість визначається за договірними цінами, нотаріально засвідченими документами, але не нижчими за звичайні ціни;

у позиції 15 – загальна сума страхових виплат, відшкодувань, одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) внаслідок настання страхового випадку за договорами добровільного та обов'язкового страхування, а також викупні суми та пенсійні виплати, що сплачені декларанту за договором страхування.

у позиції 16 – загальна сума одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) доходів від відчуження рухомого та нерухомого майна.

Сума одержаного доходу від операції по відчуженню вказується відповідно до суми, зазначеної у нотаріально посвідченому договорі купівлі-продажу. Якщо за умовами договору розрахунок здійснюється з розстрочкою платежу – вказується сума коштів, отримана внаслідок відчуження майна у звітному періоді, за який подається декларація

у позиції 17 – сукупний розмір оподаткованого (чистого) доходу одержаного декларантом (членами сім'ї декларанта) від провадження підприємницької та незалежної професійної діяльності. Зазначається на підставі фінансової звітності, поданої до органів Міністерства доходів та зборів України;

у позиції 18 – загальна сума доходів одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) від відчуження цінних паперів та корпоративних прав.

Згідно зі ст.194 Цивільного кодексу України цінним папером є документ установлені форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам.

У цій позиції зазначаються також виплати юридичної особи, пов'язані із зворотним викупом акцій, часток (паїв), раніше емітованих такою юридичною особою;

у позиції 19 – загальна сума доходів одержаних декларантом (членами сім'ї декларанта) від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) майна;

Як приклад – кошти отримані від передачі в оренду (строкове володіння та/або користування) квартири, гаражу тощо;

у позиції 20 – інші види доходів (не зазначені у позиціях 6–19);

Такими видами доходів можуть бути:

доходи, отримані від продажу власної сільськогосподарської продукції (у тому числі продукції тваринництва), що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та перероблена безпосередньо фізичною особою на земельних ділянках, наданих їй у розмірах, встановлених Земельним кодексом України для ведення садівництва та/ або для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибні ділянки) та /або для індивідуального дачного будівництва;

пенсійні виплати, отримані декларантом (членами сім'ї декларанта);

стипендії;

допомога по догляду за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років;

допомога по догляду за хворою дитиною або за хворим членом сім'ї;

сума коштів, що є забезпеченням оздоровчих заходів (оплата путівок на санаторно-курортне лікування застрахованим особам та членам їх сімей, оплата путівок до дитячих оздоровчих закладів);

допомога по вагітності та пологах;

одноразова допомога при народженні дитини;

допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням;

допомога на дітей самотніми матерям;

допомога при усиновленні дитини;

державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям;

державна соціальна допомога інвалідам;

щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом 1 чи 2 групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним;

щомісячна компенсаційна виплата по догляду за інвалідом 1 групи або за престарілим, який досяг 80-річного віку;

державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам;

державна соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом «гроші ходять за дитиною»;

тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме;

одноразова винагорода жінці, якій присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»;

сума наданих субсидій для відшкодування витрат на житлово-комунальні послуги та відшкодування витрат на придбання твердого палива, скрапленого газу;

кошти, отримані від УП та СЗН в рахунок виплати за невикористане санаторно-курортне лікування;

кошти, отримані в рахунок виплат грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів, наданих інвалідам та на транспортне обслуговування;

кошти щомісячної грошової компенсації на продукти харчування громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

кошти щомісячної грошової компенсації на продукти харчування дітям, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС;

кошти, виплачені в рахунок стипендії дітям, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС;

суми, що виплачені як відшкодування втраченої частини заробітку особам, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС;

суми виплат щорічної допомоги на оздоровлення особам, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС;

суми одноразової компенсації у разі встановлення групи інвалідності особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);

забезпечення оздоровчих заходів (оплата путівок на санаторно-курортне лікування застрахованим особам та членам їх сімей, оплата путівок до дитячих оздоровчих закладів);

надання соціальних послуг (у тому числі у позашкільній роботі з дітьми);

суми відшкодувань за майнову або моральну шкоду, отримані декларантом (членами сім'ї декларанта) за рішенням суду;

у позиції 21 – загальна сума доходів, одержаних декларантом з джерел за межами України. Такими доходами можуть бути, наприклад, кошти отримані від рідних, які мешкають або працюють за кордоном, відшкодування збитків, завданих під час перебування за кордоном, суми одержаних стипендій під час стажування за кордоном, тощо;

у позиції 22 – загальна сума доходів, одержаних членами сім'ї декларанта з джерел за межами України.

У полі “перерахованого у гривні” у позиціях 21–22 розмір доходу зазначається за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції (*пункт 10 Примітки до Декларації*). Якщо протягом року декілька разів було отримано такі доходи, то вони вказуються сумарно, при цьому, підраховуючи зазначений дохід у національній валюті, кожний грошовий переказ слід переводити у національну валюту саме за ставкою Національного банку України на дату отримання такого переводу, а не станом на дату заповнення Декларації

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Чи потрібно зазначати у Декларації вартість товару, придбаного у кредит?

Якщо у звітному періоді декларантом або членами його сім'ї брався кредит, про це ним може зазначатися у Декларації у позиції 20 або, як додаткова інформація, наприклад, наприкінці Розділу II (у такому разі сума кредиту може не враховуватися до загальної суми сукупного доходу декларанта або члена його сім'ї.

Декларант щомісяця отримує від матері, яка перебуває в іншій країні, грошові перекази. Чи повинен він про це зазначити у Декларації? В якій позиції слід обліковувати такі кошти?

Відповідні відомості слід вказувати у позиції 21 підрозділу Б «Одержані(нараховані) з джерел за межами України декларантом» розділу П.

Які відомості необхідно зазначити в третьому розділі Декларації?

У Розділі III. «Відомості про нерухоме майно» Декларації зазначаються відомості про нерухоме майно, що перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта (членів сім'ї декларанта) та витрати декларанта на придбання такого майна або на користування ним у звітному році. Ці відомості зазначаються станом на дату заповнення Декларації. Зокрема:

у позиціях 23–28 – відомості про нерухоме майно, яке перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта внаслідок купівлі (приватизації, успадкування, дарування, міни, розподілу майна підприємств і організацій між засновниками та учасниками) із зазначенням місцезнаходження цих об'єктів (країна, адреса), їх загальної площі, вираженої в квадратних метрах, та суми витрат декларанта на придбання такого майна або на користування ним (по кожній із зазначених позицій окремо).

Поле «сума витрат (грн.) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування» у позиціях 23-28 заповнюється, коли разова витрата по кожній із зазначених позицій саме у звітному році дорівнювала або перевищувала граничну суму, що зазначена в п.11 Примітки до Декларації.

У 2014 році (при поданні декларації за 2013 рік) така гранична сума становить 150 тис.грн.

Тому, наприклад, особа, яка має нерухоме майно, придбане до звітного періоду, зобов'язана вказати в Декларації інформацію про об'єкт нерухомості, не зважаючи при цьому інформації про витрати на її придбання або інше право користування. Декларант також не вказує інформацію про витрати на придбаний у звітному році об'єкт, якщо разова витрата на його придбання не дорівнює або не перевищує ту суму, що зазначена в п.11 Примітки до Декларації.

Якщо декларанту належить лише частина житлової площі (земельної ділянки тощо), то в декларації зазначається лише належна йому частина та частка на неповнолітніх дітей (у матері або батька за згодою сторін);

у позиціях 29–34 – відомості про нерухоме майно, яке перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта із зазначенням місцезнаходження цих об'єктів (країна, адреса), їх загальної площі, вираженої в квадратних метрах.

Записи про відомості зазначені у позиціях 23–34, здійснюються на підставі відповідних правовстановлюючих документів у відповідних рядках, залежно від наведеної класифікації нерухомого майна.

Площа земельних ділянок вказується на підставі документів (актів) про їх відведення.

Площа житлових будинків (квартир) вказується на підставі даних бюро технічної інвентаризації.

Відомості, зазначені у позиціях 23–34 (місцезнаходження об'єкта), є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають оприлюдненню (*пункт 7 Примітки до Декларації*).

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Якщо повнолітня дитина декларанта є співвласником квартири, але фактично мешкає за кордоном, частку якою володіє така дитина у квартирі, у позиції 31 «Квартири» підрозділу Б «Майно, що перебуває у власності, оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта» розділу Ш Декларації вказувати немає потреби.

Які відомості необхідно зазначати в четвертому розділі Декларації?

У Розділі IV. «Відомості про транспортні засоби» Декларації зазначаються відомості про транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта (членів сім'ї декларанта) та витрати декларанта на їх придбання (користування) у звітному році. Ці відомості зазначаються станом на дату заповнення Декларації. Зокрема:

у позиціях 35–39 – відомості про транспортні засоби, які перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта внаслідок купівлі (успадкування, дарування, розподілу майна підприємств і організацій між засновниками та учасниками) із зазначенням марки або моделі кожного транспортного засобу, об'єму циліндрів двигуна (вказується в кубічних сантиметрах), потужності двигуна (вказується в кВт), довжини водних засобів (вказується в сантиметрах), року випуску транспортного засобу та суми витрат декларанта на їх придбання (користування) (по кожній із зазначених позицій окремо);

у позиціях 40–44 – перелічуються транспортні засоби, що перебувають у власності, в оренді чи на іншому праві користування членів сім'ї декларанта.

Відомості про довжину транспортного засобу зазначаються лише у позиціях 37, 38, 42 і 43.

Записи у позиціях 35–44 здійснюються у відповідних рядках залежно від наведеної класифікації транспортних засобів.

Відомості про транспортні засоби вказуються на підставі даних технічних паспортів. Уточнення можна зробити у органах, де зареєстровані транспортні засоби.

У разі відсутності окремих відомостей у відповідному полі ставиться прочерк.

Поле «сума витрат грн.) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування у позиціях 35-39 заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує розмір встановленої у п.11 Примітки до Декларації суми.

Якщо декларант або член його сім'ї «придбав» транспортний засіб за генеральним дорученням, дані про такий транспортний засіб повинні бути облікова у відповідних позиціях Розділу 1У Декларації як транспортні засоби, що перебувають «на іншому праві користування»

У разі, якщо декларант або член його сім'ї шляхом надання генерального доручення «відчужує» транспортний засіб, то відповідно до Цивільного кодексу України він буде вважатися власником цього транспортного засобу, поки особа, на яку видане генеральне доручення, не здійснить фактичного переоформлення власності на зазначений транспортний засіб. А як наслідок цієї ситуації такий транспортний засіб треба обліковувати у відповідних позиціях Розділу 1 У Декларації як засіб, що перебуває «на праві власності».

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Які відомості необхідно зазначати в п'ятому розділі Декларації?

У Розділі V. «Відомості про вклади у банках, цінні папери та інші активи» декларації зазначаються відомості про вклади в банках, цінні папери та інші активи, що перебувають у власності декларанта (членів сім'ї декларанта), та витрати декларанта на придбання таких активів (грн.) у звітному році. Відповідно до ч.2 ст.115 Цивільного кодексу України внеском до статутного капіталу учасника можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові та інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом. Майно, що є предметом вкладу учасника чи засновника, має відповідати певним вимогам: бути власністю учасника (засновника); мати грошову оцінку, бути відчужуваним; належати до майна, яке може використовуватися для формування статутного капіталу господарського товариства. Ці відомості зазначаються станом на дату заповнення Декларації.

У зв'язку із змінами до Закону з 9 червня 2013 року у полях «усього» та «у тому числі за кордоном» у позиціях 45-53 зазначається повне найменування банків, інших фінансових установ, товариств, підприємств, організацій тощо, з якими у суб'єкта декларування чи членів його сім'ї наявні відповідні відносини.

Зокрема:

у позиції 45 – зазначається загальна сума грошових коштів на рахунках декларанта (ощадних, депозитних, поточних, анонімних) у банках та інших фінансових установах. При цьому назва банку (установи), його адреса та види і номери рахунків (вкладів) не зазначається;

у позиції 46 – зазначається загальна сума грошових коштів, вкладених у звітному році.

Поле «усього» у позиції 46 (вкладених у звітному році) заповнюється, якщо разовий вклад або внесок, здійснений декларантом, на рахунок фінансової установи (банку) у звітному році дорівнює або перевищує суму, зазначену у п.11 Примітки до Декларації.

Відповідно до вимог частини третьої статті 12 Закону у разі відкриття особою, зазначеною в пункті 1 та підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, валютного рахунка в установі банку - нерезидента вона зобов'язана в десятиденний строк письмово повідомити про це орган державної податкової служби за місцем проживання із зазначенням номера рахунка і місцезнаходження банку – нерезидента;

у позиції 47 – зазначається загальний розмір (сума) номінальної вартості усіх видів цінних паперів, якими володіє декларант.

Номінальна вартість цінних паперів (вартість, зафіксована на бланку цінного паперу) зазначається з урахуванням здійсненої індексації, про що повідомляє емітент цінного паперу;

у позиції 48 – зазначається загальний розмір (сума) номінальної вартості усіх видів цінних паперів, придбаних у звітному році.

Поле “усього” у позиції 48 (придбаних у звітному році) заповнюється, якщо разова витрата на придбання цінних паперів, здійснена декларантом у звітному році, дорівнює або перевищує суму, зазначену у *пункті 11 Примітки до Декларації*.

у позиції 49 – зазначається загальний розмір внесків (паїв) здійснених декларантом станом на день заповнення Декларації, до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації;

у позиції 50 – зазначається розмір внесків (паїв), здійснених декларантом до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації у звітному році.

Поле “усього” у позиції 50 (вкладених у звітному році) заповнюється, якщо разова витрата (вклад або внесок), здійснена декларантом за рахунок фінансової установи (банку) у звітному році, дорівнює або перевищує суму, зазначену у *пункті 11 Примітки до Декларації*.

у позиції 51 – зазначається загальна сума грошових коштів на рахунках членів сім’ї декларанта (ощадних, депозитних, поточних, анонімних) у банках та інших фінансових установах. Ці відомості зазначаються станом на 31 грудня звітного року;

у позиції 52 – зазначається загальний розмір (сума) номінальної вартості усіх видів цінних паперів, якими володіють члени сім’ї декларанта;

у позиції 53 – зазначається розмір внесків до статутних (складених) капіталів товариств, підприємства, організацій, тобто розмір корпоративних прав членів сім’ї декларанта, включаючи дохід від відчуження (продажу) членами сім’ї декларанта корпоративних прав у звітному періоді;

У полі “у тому числі за кордоном” у позиціях 45–53 Розділу V Декларації зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції (пункт 10 Примітки до Декларації).

За п.11 Примітки до Декларації поле «усього» у позиціях **46, 48, 50** заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) щодо кожної із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує граничну суму.

У позиціях **45, 47, 49** Декларації за наявності таких показників витрата обліковується обов’язково, незважаючи на те, що вона може бути меншою за встановлену у п.11 Примітки суму.

Чи треба зазначити у Декларації і в якій позиції відомості про суми коштів, які зберігаються у декларанта або членів його сім’ї на рахунках в Ощадбанку України за ощадними книжками СРСР?

Так. Такі відомості декларант зазначає у 45 позиції, щодо членів своєї сім’ї – у 51 позиції Розділу V Декларації.

Чи потрібно декларувати залишок на зарплатній картці декларанта, що був на ній станом на 31 грудня звітного року, у позиції 45 «Сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах» Розділу У Декларації?

Кошти, що перераховані роботодавцем на зарплатну картку, є тим доходом, що обліковується у позиції 6 «заробітна плата, інші виплати та винагороди, зараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8)» Розділу П, а тому немає потреби їх ще раз обліковувати у позиції 45 Розділу У Декларації як суму коштів, що перебуває на рахунках у банках та інших фінансових установах.

Особа, що є декларантом, відкрила накопичувальний рахунок на користь своєї дитини. Чи потрібно суму такого вкладу вказувати у Декларації? Якщо потрібно, то кому – декларанту чи члену його сім'ї?

Так, такі показники потрібно вносити до Декларації. Щодо того, кому їх зазначати, слід пам'ятати, що рахунок на ім'я неповнолітньої особи може відкрити будь-хто, оформивши це як договір на користь третьої особи згідно зі ст.1063 ЦКУ. Тому зазначати кошти, що перебувають на такому рахунку, потрібно у позиції 51 Розділу У Декларації, адже це кошти, які знаходяться на рахунках у банках та інших фінансових установах члена сім'ї декларанта (його дитини).

Які відомості необхідно зазначати в шостому розділі Декларації?

У Розділі VI. «Відомості про фінансові зобов'язання» зазначаються відомості про фінансові зобов'язання декларанта (членів сім'ї декларанта) на користь інших юридичних і фізичних осіб внаслідок укладання договорів (прийняття і виконання зобов'язань) та інші витрати декларанта у звітному році.

У зв'язку із змінами до Закону з 09 червня 2013 року у полях «усього» та «у тому числі за кордоном» у позиціях 54-64 зазначається повне найменування банків, інших фінансових установ, товариств, підприємств, організацій тощо, з якими у суб'єкта декларування чи членів його сім'ї наявні відповідні відносини.

Зокрема:

у позиції 54 – сума коштів, витрачених у звітному році на добровільне страхування.

Витрати на страхування житлового приміщення та життя декларанта зазначаються у позиціях 54 або 60 відповідно до того, з ким укладено договір про таке страхування.

у позиції 55 – сума коштів, витрачених у звітному періоді на внески, пов'язані з недержавним пенсійним забезпеченням;

у позиції 56 – сума коштів, витрачених у звітному періоді на утримання нерухомого майна, зазначеного у Розділі Ш Декларації, на утримання транспортних засобів, наведених у Розділі У1 Декларації, та іншого майна, зазначеного у розділі У. Поле «усього» у позиції 56 заповнюється, якщо разова витрата (вклад або внесок), здійснена декларантом у звітному році, дорівнює або перевищує визначену у п.11 Примітки до Декларації суму;

у позиції 57 – зазначаються сплачені декларантом протягом звітного року платежі за договорами позики (за одержані кошти або майно у позику (тимчасове користування), як основної суми позики (кредиту).

Позика - грошові кошти, що надаються резидентами, які є фінансовими установами, або нерезидентами, крім нерезидентів, які мають офшорний статус, позичальнику на визначений строк із зобов'язанням їх повернення та сплатою процентів за користування сумою позики (*стаття 14 Податкового кодексу України*).

Договір позики може бути безпроцентним або під певні проценти, що регламентується Цивільним кодексом України.

Кредит – кошти, що надаються банківською установою особі на визначений строк для цільового використання та під процент.

у позиції 58 – зазначаються сплачені декларантом у звітному періоді суми платежів для погашення процентів за позикою чи кредитом;

у позиції 59 – зазначається сума витрат за іншими призначеннями, не зазначеними у розділах Ш-У. Поле «усього» у позиції 59 заповнюється, якщо разова витрата (вклад або внесок), здійснена декларантом у звітному році, дорівнює або перевищує визначену у п.11 Примітки до Декларації суму;

у позиції 60 – сума коштів, витрачених членами сім'ї декларанта у звітному році на добровільне страхування;

у позиції 61 – сума коштів витрачених членами сім'ї декларанта у звітному році на внески пов'язаних з недержавним пенсійним забезпеченням;

у позиції 62 – сума коштів, витрачених членами сім'ї декларанта у звітному періоді на утримання майна, зазначеного у розділах Ш-У Декларації.

У зв'язку із змінами до Закону поле «усього» у позиції 62 з 01 січня 2014 року заповнюватиметься, якщо разова витрата витрачених коштів на утримання майна, здійснена декларантом у звітному році, дорівнює або перевищує суму, зазначену у п.11 Примітки до Декларації.

у позиції 63 – зазначаються сплачені членами сім'ї декларанта протягом звітного року платежі за договорами позики (кредиту) (за одержані кошти або майно у позику (тимчасове користування), на погашення основної суми позики (кредиту).

У полі “у тому числі за кордоном” у позиціях 54–64 зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції (пункт 10 Примітки до Декларації).

При декларуванні фінансових зобов'язань слід обліковувати всі нараховані у звітному періоді зобов'язання, а не тільки фактично сплачені декларантом та членами його сім'ї.

Що робити державному службовцю, якщо члени його сім'ї відмовляються подавати інформацію про свої доходи?

Згідно з Законом державні службовці зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) повні й правдиві відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за звітний рік за встановленою формою щодо себе та членів своєї сім'ї.

Якщо один із членів сім'ї державного службовця відмовляється подавати відомості про свої доходи у звітному році (наприклад, один із подружжя після розлучення), державний службовець повинен звернутися до свого керівника та пояснити ситуацію.

Якщо наявна інформація про місце роботи того, хто відмовляється добровільно подавати свої відомості, установа, в якій працює державний службовець, може направити за місцем роботи такого члена сім'ї офіційний запит на отримання даних про доходи. Також запит про отримані членом родини доходи можна направити до відповідного органу Міністерства доходів і зборів України.

Відповідно до статті 3 Сімейного кодексу сім'ю складають особи, які, зокрема, мають взаємні права та обов'язки, тому надання декларанту членами сім'ї відомостей, передбачених Декларацією, є їх прямим обов'язком.

У разі ненадання декларанту членами сім'ї відомостей, передбачених Декларацією, декларант у відповідному полі може поставити прочерк або, зокрема, зазначити "відомості не надано".

Як визначити доходи членів сім'ї державного службовця у випадку, якщо вони у звітному періоді були безробітними?

Відповідно до статті 7 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" застраховані особи мають право на такі види забезпечення, як допомога по безробіттю (у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності), допомога по частковому безробіттю, матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Якщо у звітному періоді члени сім'ї декларанта отримували вищезазначену допомогу, то сума цієї допомоги повинна бути зазначена у декларації у позиції 12 Розділу II. Відомості про доходи.

У разі неотримання членами сім'ї декларанта у звітному періоді вищезазначених видів забезпечення у відповідній позиції декларації ставиться прочерк.

Яка передбачена відповідальність за порушення державним службовцем вимог фінансового контролю, а саме за неподання, несвоєчасне подання Декларації або подання недостовірних у відомостей у Декларації?

Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення" внесено зміни у Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Його доповнено главою 13-А "Адміністративні корупційні правопорушення".

За порушення державним службовцем вимог фінансового контролю КУпАП передбачена адміністративна відповідальність. Зокрема:

стаття 172-6 передбачає, що неподання або несвоєчасне подання декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, передбаченої Законом - тягне за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Частиною другою зазначеної статті передбачена відповідальність за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента у вигляді накладення штрафу від десяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Крім того, неподання, несвоєчасне подання Декларації або подання недостовірних у відомостей у Декларації може розглядатися як порушення Присяги державного службовця (стаття 17 Закону України “Про державну службу”), у якій зокрема, зазначено “...*присягаю, що буду вірно служити народові України, суворо дотримувати Конституції та законів України...*”, що може бути підставою для припинення державної служби відповідно до пункту 6 статті 30 Закону України (для посадових осіб місцевого самоврядування – статті 11 та 20 Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування” відповідно)

Відповідальність членів сім'ї декларанта за надання неповної інформації про свої доходи, майно, витрати і зобов'язання фінансового характеру або відмову у її наданні такої інформації чинним законодавством не передбачена.

Який термін і порядок оприлюднення відомостей, наведених у Декларації, та які з них підлягають оприлюдненню?

Частиною 2 статті 12 Закону встановлено, що відомості, зазначені у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік Президента України, Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України, Голови та суддів Конституційного Суду України, Голови та суддів Верховного Суду України, **голів та суддів вищих спеціалізованих судів України**, Генерального прокурора України та його заступників, Голови Національного банку України, Голови Рахункової палати, Голови та членів Вищої ради юстиції, членів Центральної виборчої комісії, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Голови та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівників інших органів державної влади та їх заступників, членів колегіальних органів державної влади (комісій, рад), керівників органів місцевого самоврядування та їх заступників, підлягають оприлюдненню протягом 30 днів з дня їх подання шляхом опублікування в офіційних друкованих виданнях відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Статтею 1 Закону України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування України засобами масової інформації” визначено, що офіційні друковані видання органів державної влади та органів місцевого самоврядування – це видання, які видаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Опублікуванню підлягають усі відомості, що зазначені у декларації, у тому числі і стосовно членів сім'ї декларанта за винятком інформації, яка визначена Законом інформацією з обмеженим доступом і такою, що не підлягає оприлюдненню.

Такою інформацією Законом (пункт 7 додатку до Декларації) визначено: відомості щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера

паспорта громадянина України, що зазначається у позиціях 1 і 4, та інформація щодо місцезнаходження об'єкта, що зазначається у позиціях 2, 23 –34.

Де зберігаються Декларації і як можуть використовуватися зазначені у Декларації відомості?

Декларації зберігаються у кадрових підрозділах відповідних органів державної влади або органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права в особових справах осіб-декларантів і є документами для службового користування, що зберігаються у відповідно обладнаному приміщенні.

Відомості, що містяться в декларації, відповідно до ст.6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» не належать до інформації з обмеженим доступом, крім інформації, яка не підлягає оприлюдненню відповідно до ст.12 антикорупційного Закону.

Згідно з частиною четвертою статті 12 Закону порядок зберігання документів і використання відомостей, зазначених у Деклараціях, затверджується Кабінетом Міністрів України відповідно до вимог, встановлених законом. Такий порядок затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2012 № 16 . Відповідно до Порядку відомості, зазначені у декларації, оформленій за формою і в порядку, що встановлені Законом, не належать до інформації з обмеженим доступом, крім відомостей щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта громадянина України, а також реєстрації місця проживання, дати народження декларанта, місцезнаходження об'єктів, що наводяться в Декларації (це є інформацією з обмеженим доступом). Отже, у разі витребування відомостей із Декларації уся інформація з обмеженим доступом не підлягає розголошенню (тобто не вказується у переліку поданих на запит третьої особи відомостей) або повинна бути заретушована (якщо подається копія Декларації). Винятками з цього правила можуть бути випадки, чітко передбачені законом. Наприклад, здійснення оперативно-розшукових заходів, процесуальних чи слідчих дій у ході кримінального провадження. Однак у такому випадку право запитувача на одержання інформації повинно бути підтвержене документально. Копія документа, який би підтвердив право третьої особи на одержання персональних даних декларанта, має зберігатися у справі, про надання такої інформації робиться запис у відповідному журналі (реєстрі).

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, відповідні юридичні особи публічного права ведуть облік запитів щодо надання відомостей, зазначених у деклараціях, із зазначенням одержувача відомостей, реквізитів та змісту запиту, структурного підрозділу, що відповідає за надання відомостей, та відмітки про їх надання.

Чи потрібно вказувати в Декларації відомості стосовно осіб, які не перебувають у шлюбі з декларантом, але проживають разом з ним?

Відповідно до статті 1 Закону членами сім'ї є особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі. Враховуючи вищевказане, відомості про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру осіб, які не перебувають у шлюбі з декларантом, але проживають разом з декларантом і ведуть з ним спільне господарство зазначають у відповідних позиціях Декларації як відомості про членів сім'ї декларанта.

Загальні відомості про цих осіб, (ступінь родинного зв'язку, прізвище, ініціали, реєстраційний номер облікової картки платника податків/ серія та номер паспорта громадянина України) необхідно зазначити у позиції 4 Розділу I. "Загальні відомості" Декларації.

Чи потрібно вказувати в Декларації відомості стосовно батьків державного службовця, які проживають разом з ним, та дорослих дітей, які проживають окремо?

У Декларації зазначаються відомості тільки щодо членів сім'ї декларанта.

Відповідно до статті 1 Закону членами сім'ї є особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли не проживає спільно з ними, але відповідно до частини першої статті 6 Сімейного кодексу України особа наділена таким правовим статусом до досягнення нею повноліття.

Тому, при заповненні Декларації відомості про майно дорослих дітей (батьків) декларанта зазначаються коли дорослі діти (батьки):

- перебувають під опікою або піклуванням декларанта;
- спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки з декларантом (тобто наявність у них спільних з декларантом витрат, спільного бюджету, спільного харчування, купівлі майна для спільного користування, участі у витратах на утримання житла, його ремонт, надання взаємної допомоги, наявність усних чи письмових домовленостей про порядок користування житловим приміщенням, інших обставин, які засвідчують реальність сімейних відносин).

Відповідно до частини 1 статті 29 Цивільного кодексу України місцем проживання фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо), у відповідному населеному пункті, де фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово.

Місцем проживання недієздатної особи є місце проживання її опікуна або місцезнаходження відповідної організації, яка виконує щодо неї функції опікуна (*стаття 29 Цивільного кодексу України*).

Загальні відомості про цих осіб, (ступінь родинного зв'язку, прізвище, ініціали, реєстраційний номер облікової картки платника податків/ серія та номер паспорта громадянина України) необхідно зазначити у позиції 4 Декларації.

Чи є сума позики (кредиту), отриманого декларантом у фінансовій

установі у звітному періоді, доходом та в яких пунктах і розділах Декларації потрібно відобразити цю суму та ту, що сплачується банку за кредитним договором у звітному періоді?

У позиції 20 Розділу II. "Відомості про доходи" Декларації зазначається загальна сума усіх позик (у грошовій або натуральній формах) (кредитів), які отримав декларант або члени сім'ї декларанта за минулий рік від фінансових установ (банку, кредитної спілки, лізингової компанії, ломбарду, страхової компанії тощо).

У позиції 57 та у позиції 58 Розділу VI. "Відомості про фінансові зобов'язання" зазначається загальна сума сплачених декларантом протягом звітного року платежів за договорами позики (кредиту) у рахунок погашення основної суми позики (кредиту) та суми процентів за позикою (кредитом), а у позиціях 63 та 64 розмір таких платежів здійснених членами сім'ї декларанта.

У полі "у тому числі за кордоном" у позиції 57, 58, 63 та 64 зазначаються відомості за офіційним курсом гривні до відповідної іноземної валюти, установленим Національним банком України на день проведення фінансової операції. (*пункт 10 Примітки до Декларації*).

Відомості щодо фінансових сум заокруглюються до гривні.

Чи вважається доходом відшкодування, яке отримав державний

службовець відповідно за рішенням суду за майнову або моральну шкоду?

Статтями 22, 23 Цивільного кодексу України визначено, що особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування, у тому числі на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав.

Майнова або моральна шкода відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб за рішенням суду одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом.

Тобто зазначене відшкодування (компенсація) є додатковим видом доходу фізичної чи юридичної особи, яка зазнала відповідних збитків.

Отже, суми відшкодувань за майнову або моральну шкоду, отримані декларантом або членами сім'ї декларанта, необхідно зазначати у позиції 20 Розділу II Декларації.

У яких пунктах Декларації державний службовець має відобразити плату за навчання своїх дітей у навчальних закладах?

Сума коштів, сплачених декларантом на користь закладів освіти для компенсації вартості навчання його або члена сім'ї, по суті відноситься до фінансових зобов'язань декларанта.

Розмір суми, сплаченої декларантом за навчання його або членів сім'ї в навчальних закладах, крім навчання за рахунок бюджетного фінансування, зазначається у позиції 59 Розділу VI Декларації. До цієї позиції відноситься сума, сплачена декларантом на користь закладів освіти у рахунок компенсації вартості навчання, підготовки чи перепідготовки декларанта або членів його сім'ї.

Слід зауважити, що у цьому випадку поле "усього" у позиції 59 заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) на вказані цілі у звітному періоді дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.

